

DE STERVENANGST VAN DE NATUURLIJKE MENS TOT RUST BRENGEN.

Preek van Ds. Erik E. Sandström.

En Hij, wakker geworden, bestrafte de wind en zei tot de zee: "Zwijg, wees stil!" En de wind ging liggen en er heerste een grote stilte. (Marcus 4:39; Matth.8:26, Lucas 8:24

Een wonder is een wonder krachtens de aanwezigheid van de Goddelijkheid. Vandaar is het een Goddelijk wonder, en elk gezichtspunt van dit wonder heeft een Goddelijke betekenis. Het gevolg hiervan is dat wanneer het wonder in het Woord beschreven wordt, juist deze Goddelijke dingen de geestelijke zin naar voren brengen in ieder onderdeel van de letterlijke zin (AE 419:24).

Dat dit wonder aan de zee van Galilea inderdaad heeft plaats gevonden, en dat dit daardoor in drie van de vier Evangeliën werd opgetekend, is nauwelijks aan twijfel onderhevig. De hand van de Schepper kan toch op aarde de echte elementen van Zijn schepping besturen? Laten wij ons van dit wonder niet afzijdig houden, maar laten wij ons verdiepen in de vermelding ervan, en daar de geestelijke werkelijkheid zien die in feite verantwoordelijk was voor de gebeurtenis zelf.

De gebeurtenis zelf en zodoende de beschrijving ervan, heeft betrekking op de stormachtige beroeringen van de natuurlijke mens. Deze beroeringen ontstaan uit de begerigheden van de eigenliefde en de liefde tot de wereld, en deze worden opgewekt gedurende de tijden van verzoeking. In de natuurlijke vindt bij iedereen de ondervinding plaats en de zorg om het dagelijks bestaan; en toch is dit ook het strijdperk waar de wedergeboorte plaats heeft. Want in het natuurlijke gemoed zijn graden die de invloed van het geestelijke en het hemelse gemoed ontvangen, die boven het natuurlijke gemoed liggen. Het natuurlijke is de uiterste ontvanger van alle hogere graden van 's mensen geest. Deze natuurlijke ontvanger, of mens, is gerangschikt vanaf de "animus" of emoties in de hoogste graad, tot aan het vlees en de beenderen in de laagste graad. De natuurlijke mens is zodoende fundamenteel een beest.

De verzoeken beginnen wanneer de toevloed of de invloed van geestelijke waarden in de natuurlijke animus ontvangen worden, en neerdalen in de begerigheden die in het lichaam zetelen. Wij kunnen deze gebeurtenis beschouwen als een ontmoeting van (geest)kracht met traagheid. De kracht van geestelijke waarden of liefde heeft een ontmoeting met de traagheid van de natuurlijke zelfzucht. De natuurlijke mens biedt weerstand aan de invloed van de geestelijke dingen, ondanks dat de natuurlijke mens geen leven van zichzelf heeft. Hij kan alleen leven vanuit het hogere leven dat invloeit. Daarom moet de natuurlijke mens onder het juk gebracht worden van de geestelijke mens, en als het ware zijn onafhankelijkheid verliezen. (Cf. A 5651).

Het wonder van het bedaren van de storm komt overeen met dit beeld van de geestelijke botsing. Want het schip waarin de discipelen zich bevonden, betekent de natuurlijke mens. De storm staat voor verzoeken in uiterste angst. De zee is de hel zelf, de wind is de invloed van de hel, de golven zijn de gedachten en redeneringen die ontstaan uit de eigenliefde en de liefde tot de wereld bij de natuurlijke mens (AE 514:22; AE 343).

Tijdens verzoeken lijkt het alsof de Heer afwezig is. Zonder deze schijnbare afwezigheid zou er geen verzoeking kunnen zijn, aangezien de duidelijke aanwezigheid van de Heer zou voorkómen, dat de invloed van de hel ook maar de minste vaste voet zou krijgen. Met de ogenschijnlijke afwezigheid van de Heer wordt bedoeld Zijn slapen tijdens de storm van het schip. De achtersteven is vanzelfsprekend het achterste gedeelte, en heeft betrekking op de verborgen aanwezigheid van de Heer tussen hel en mens. De Heer is daadwerkelijk ook beneden de mens, en beschermt hem tegen de volle woede van de hellen (T 123:5)

Wij zien dat de stormachtige beroeringen die de natuurlijke mens verdwazen, op eigen verzoek van de mens komen. De erfelijke neigingen naar boosheden van alle soort, sporen hem aan tegenstand te bieden aan het invloeiende leven en licht van des Heren Goddelijke Liefde en Wijsheid. Toch is hierin de Heer in feite het meest nabij. (Cf.A 1937) Zelfs al zinkt de boot onder ons weg, de Heer is aanwezig, klaar om ons te verlossen juist op dat moment waarop wij ons tot Hem wenden om Zijn Hulp te zoeken. Dit gebeurde ook in het verhaal: de discipelen maakten de Heer wakker toen de boot inderdaad in het water zonk, en vroegen: "Meester, geeft U er niet om dat wij vergaan?". Dit is de schijn. Het lijkt alsof de Heer er niet om geeft wanneer wij ons in ernstige moeilijkheden bevinden, wanneer angst, vrees en verschrikkingen ons op onszelf gerichte bestaan aanvallen. Zo komen in feite vrees en verschrikking op een mens af. De aanwezigheid van het geestelijk ware in het natuurlijke wordt omgekeerd in het boze, maar het wordt niet als een boze herkend. Dit veroorzaakt verschrikking of vrees bij de mens. (AE 336e (?), 696:29; AC 4180).

Het komt ons voor dat deze uitleg overeenkomst heeft met de tamelijk gewone ervaring van nachtmerries, waarbij wij een zo grote vrees kunnen ondergaan, dat we bijna verlamd van angst wakker worden. Dergelijke nachtmerries zijn natuurlijk geen aanklacht inzake de geestelijke staat van de mens, maar toch bevatten zij een onbekend element. Daarom is het een voorbeeld van de vrees die teweeg wordt gebracht door het Goddelijk Ware, vervalst door de natuurlijke mens, terwijl deze valsheid onbekend blijft voor de mens.

Deze vrees komt slechts zo nu en dan boven in nachtmerries. Daarentegen is de meer algemene uiting tijdens het ontwaakte leven, slechts een vage ongerustheid. Onder deze ongerustheid, dus buiten het bereik van de beschermende hand der Voorzienigheid, is verborgen de pure verschrikking, absoluut en volkomen, waarvan bij de mens slechts kleine doses worden toegelaten, opdat deze aan enig nuttig doel kunnen beantwoorden.

Het doel is de mens de gelegenheid te geven zich tot de Heer te wenden, opdat de Heer hem kan redden. De Heer doet dit door de vrees of de verschrikking te verwijderen, maar de mens moet eerst het begin ervan voelen, voelen dat de boot onder hem wegzinkt, en zich volkomen machteloos en hulpeloos voelen.... het oerbeeld van iedere nachtmerrie. Op dit kritieke moment ontwaakt de Heer, zelfs al slaapt de Heer nooit, zelfs niet een oneindig kleine fractie van een seconde. Het is de natuurlijke mens die slapende is voor de tegenwoordigheid van het geestelijk goede en ware. Wanneer hij tenslotte ontwaakt voor datgene dat van werkelijk geestelijke waarde is, staat de Heer als het ware op uit de slaap, maar de slaap was steeds des mensen, niet des Heren.

Dan schrijdt de Heer met opgeheven armen het natuurlijk gemoed binnen, en Hij berispt de winden van de helse gedachten en zegt tot de woedende begerigheden "Zwijg, wees stil". De Heer richt zich in feite tot de helse geesten die bij iedere wending trachten 's mensen geestelijk leven te schaden. (AE 419:24).

De geestelijke storm wordt tot bedaren gebracht, en in de ware wonderlijke gebeurtenis op de zee van Galilea nam ook de natuurlijke storm af tot een overeenstemmende kalmte. Het feitelijke wonder dat opgetekend is in de Evangeliën, was zowel een geestelijke als een natuurlijke gebeurtenis.

Nu de verzoeking voor het ogenblik voorbij is, en de verschrikking van de hel tot het verleden behoort, blijft er toch nog een vrees over: de vrees voor de Heer. Deze vrees is de Heer te aanbidden vanuit het goede des geloofs of vanuit het goede der liefde (A 2826). De fundamentele hoedanigheid van de mens die vrees voelt in de aanbidding des Heren, is de hoedanigheid der liefde, waaraan ook het geloof toegevoegd moet zijn. Alleen geloof vanuit liefde kan redden. (AE 815). Daarom berispte de Heer hier de discipelen, zelfs nadat Hij de wind had berispt, en tegen hen zeide: "Waarom zijt gij zo angstig? Hoe komt het dat gij geen vertrouwen hebt?" ("Wat zijt gij zo vreesachtig? Hoe hebt gij geen geloof?").

Telkens wanneer de Heer een vraag stelt in de letterlijke zin, bevat de geestelijke zin een verklaring als antwoord. Het antwoord is dat geloof voor het eerst aanwezig is in liefde na verzoeken. Geloof samen met liefde wordt de vrees voor God in de aanbidding genoemd, maar het is in werkelijkheid een staat van verering, wanneer de stormachtige bewegingen van de natuurlijke mens tot bedaren zijn gekomen.

Op geen ander tijdstip zijn de angst en de verschrikking van de natuurlijke mens duidelijker, en heeft hij de kalmerende hand des Heren meer nodig, dan gedurende de laatste levensuren vóór de dood. Nu weten wij dat ziekte en benauwdheid, waarvan wij getuigen zijn als de dood nadert, geen werkelijke verzoeken zijn; want het stervensproces is een ordelijke en noodzakelijke stap die genomen moet worden. Zoals wij lezen: "Zodra het gemoed zich uit de lichamelijke dingen terugtrekt, verschijnen de dingen, die tot de ziel en tot het leven behoren. Dit is de reden dat niet alleen de lichamelijke dingen moeten sterven, voordat de mens opnieuw geboren of wederverwekt kan worden, maar ook dat het lichaam sterven moet, opdat de mens in de Hemel kan komen en hemelse dingen kan zien" (A 1408).

De orde van de Schepping is zo aanwezig in het stervensproces, en wij moeten proberen er over te denken, uit een oogpunt van schepping, inplaats van vernietiging, -of als levensvernieuwing inplaats van levenseinde. Het leven kan niet sterven, maar het gaat slechts door in de vorm zoals dit bedoeld was vanaf de Schepping. Wij lezen weer: "Zij die sterven...., niet sterven maar van een duister naar een helder leven overgaan." Want de dood van een lichaam is slechts een voortzetting en een vervolmaking van het leven. Eerst dan komen zij, die des Heren zijn, in het genot van alle goed (A 1854). Deze volmaakte staat die op de dood volgt, wordt bedoeld in het Oude Testament met "begraven in goeden ouderdom". (Genesis 15:15; A 1854).

Het lijkt dikwijls dat de stormen die de mens tijdens zijn laatste ziekte overvallen, zijn geest overspoelen, zoals het beuken van een storm dit doet. Terwijl over het algemeen, juist voorafgaand aan de dood, er een terugkeer is naar vrede en stilte. De storm van de natuurlijke mens met zijn in het lichaam gegronde reeds van onafscheidelijk daaraan verbonden begerigheden, primitieve verlangens en valse redeneringen, wordt eindelijk berispt, en dan ontwaakt de kalmte van de geest. Het lijkt alsof de Heer oprijst uit Zijn ogenschijnlijke slaap, terwijl eigenlijk de mens ontwaakt uit een slaap die zijn leven lang geduurd heeft! Het verlies van het lichaam heeft op hetzelfde tijdstip plaats als het ontwaken van de geest, en is dus in het geheel geen verlies.

De gewaarwordingen die wij in de wereld ondervinden zijn saai en weinig boeiend, vergeleken met de verfijnde gewaarwording die de geest in zijn eigen lichaam, in zijn eigen wereld, geniet. (A 4622, 4652). Dit is een van de eerste ervaringen die de nieuw ontwaakte geest begroeten, -een verhoogde gevoeligheid in alle categorieën-, en een daaruit volgende blijdschap en uitbundige vreugde in het eeuwige leven.

De worstelingen die de natuurlijke mens met zijn lichaam teweegbrengt, komen steeds als terugwerking op de invloed van het leven en het licht des Heren. Als wij de verzoeken te boven komen, is het de Heer die Zijn Almachtige Armen opheft om de wind te berispen en tot de golven te zeggen: "Zwijg, wees stil." En zo getuigt ook bij de dood de verwarring van de laatste uren, van het onttrekken van 's mensen geest aan het lichaam, en van het verlangen naar de Hemel, hetgeen het lichaam door zijn traagheid en tegenstand nog steeds verhindert. Maar wanneer tenslotte de vrijlating komt, dan is er vrede, en volkomen afwezigheid van angst of verschrikking; in de plaats daarvan is er een kalmte, een grote kalmte, een ontzagwekkende kalmte, die ook de Vreze Gods genoemd wordt.

En de discipelen zeiden aldus tot elkaar: "Wat voor soort mens is deze, dat zelfs de wind en de zee gehoorzamen?". Het antwoord wordt herhaald uit de Psalmen: "Ik zeg tot den Here: mijn Toevlucht en mijn Burg is Hij, mijn God; op Hem zal ik vertrouwen." (Psalm 91:2).

AMEN.

Lezingen:

Psalm 91

Markus 4:31-40

Apocalypse Explained 514.22